

Täysistunto

Tiistai 11.3.2025 klo 14.00—17.59

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 46 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 202/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Eerola.

Keskustelu

17.27 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on kyse niin kutsutun pakoterikosdirektiivin kansallisesta täytäntöönpanosta. Tällä direktiivillä ei säädetä uusista pakotteista, vaan sen tarkoituksena on varmistaa lähinnä se, että näitten pakotteitten rikkominen on kaikissa jäsenvaltioissa rangaistavaa ja että nämä rangaistussäännökset täyttävät yhteisen vähimmäistason. Tämän hallituksen esityksen keskeinen ehdotus on lisätä rikoslain 46 lukuun uudet säännökset pakoterikoksesta, törkeästä pakoterikoksesta, tuottamuksellisesta pakoterikoksesta ja vielä pakoterikkomuksesta. Samalla tämän rikoslain 46 luvun säännöstelyrikoksia koskevia säännöksiä muutetaan sillä viisiin, etteivät ne enää koske näitten pakotteiden rikkomista.

Pakotteet ovat olleet keskeinen väline Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden edistämiseksi. EU:ssa on tällä hetkellä voimassa yli 40 erilaista pakotejärjestelmää. Nämä pakotejärjestelmät voivat sisältää muun muassa asevientikieltoja, matkustuskieltoja, varojen jäädyttämistä sekä muita viennin ja tuonnin erilaisia rajoituksia. Venäjän ja Ukrainan välisen sodan alkamisen jälkeen näitten pakotteitten rikkomista koskevien rikosasioiden määrä on kasvanut oikein merkittävästi.

Lakivaliokunta on antanut esityksestä yksimielisen mietinnön, jossa se pitää rikosoikeudellisia seuraamuksia unionin pakotteiden rikkomisesta lähtökohtaisesti perusteltuina. Vaikka näitten pakotteitten rikkominen on Suomessa jo nykyisinkin rangaistavaa tämän saman rikoslain 46 luvun sääntelyrikoksia koskevien säännösten nojalla, niin nyt nämä uudet ehdotetut pakoterikossäännökset ovat säännöstelyrikossäännöksiä ikään kuin kattavampia ja menevät yksityiskohtaisemmiksi. Tämän arvioidaan tehostavan pakotteitten noudattamista sekä selkeyttävän tätä sääntelyä.

Tässä meidän mietinnössä lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina perusteluissa esiin tuoduin huomioin. Nämä keskeisimmät huomiot liittyvät pakoterikosten määrittelyyn laillisuusperiaatteen mukaisesti, sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 20/2025 vp

noihin rangaistusasteikkoihin sekä vielä oikeushenkilöiden rangaistusvastuuseen. Ihan lyhyesti mainitsen näistä asioista:

No, ensinnäkin näitä ehdotettuja pakoterikoksia koskevia säännöksiä voidaan luonnehtia ikään kuin sellaiseksi blankorangaistussäntelyksi, sillä ne saavat tämän aineellisen sisältönsä pitkälti EU:n olemassa olevista säädöksistä. Näitä blankorangaistussäännöksiä pidetään vähän ongelmallisina rikoslain laillisuusperiaatteen näkökulmasta, mutta lakivaliokunnan mielestä ehdotettu säntely kuitenkin toteuttaa perustuslakivaliokunnan tällaiselle säntelylle asettamat vaatimukset nykyisiä säännöstelyrikossäännöksiä paremmin. Tämä johtuu siitä, että tässä ehdotetussa säntelyssä yksilöidään ne säädökset, joiden vastainen toiminta on rangaistavaa. Myöskin rangaistavaa menettelyä on luonnehdittu säännösrikossäännöksiä yksityiskohtaisemmin.

No, sitten nämä pakoterikosten rangaistukset puolestaan: Tässä meidän mietinnössä käsitellään myöskin tämän törkeän pakoterikoksen enimmäisrangaistukseksi ehdotettua viittä vuotta vankeutta, sillä se merkitsee enimmäisrangaistuksen selkeää ankaroitumista, koska nykyisin näihin vastaaviin tekoihin sovelletaan törkeän säännöstelyrikoksen neljän vuoden enimmäisrangaistusta. Tämä viiden vuoden enimmäisrangaistus on Suomen rikoslain järjestelmässä aika poikkeuksellinen. Ehdotettu enimmäisrangaistus ei ole ihan täysin ongelmaton, mutta direktiivin velvoitteissa ei ole tältä osin kansallista liikkumavaraa meille annettu yhtään.

No, sitten oikeushenkilön rangaistusvastuusta valiokunta toteaa, että direktiivin velvoitteiden mukaisesti oikeushenkilölle määrättävän yhteissakon ehdotetaan määräytyvän liikevaihdon perusteella. Tämän ehdotetun säntelyn mukaan yhteissakon ylimmäinen rahamäärä on viisi prosenttia oikeushenkilön liikevaihdosta, mutta kuitenkin niin, että vähintään 850 000 ja enimmillään 40 miljoonaa euroa. Lakivaliokunta toteaa mietinnössään, että tällä ehdotetulla säntelyllä on huomattavaa periaatteellista merkitystä, sillä se poikkeaa perustavanlaatuisesti nykyisistä oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevista rikoslain 9 luvun 5 §:n yleisistä säännöksistä, joiden mukaan yhteissakko tuomitaan määräeuroin. Tämä ehdotettu säntely johtaa huomattavaan yhteissakon enimmäismäärän korottamiseen. Kyse on kuitenkin pakoterikodirektiivin sisältämän velvoitteen kansallisesta täytäntöönpanosta, eikä direktiivissä ole tässä suhteessa merkittävää liikkumavaraa. Vastaavia velvoitteita on viime vuosina sisällytetty muihinkin EU:n rikosoikeudellista yhteistyötä koskeviin instrumentteihin.

Tämä ehdotettu muutos koskee vain yhtä rikoslajia, eli tämän pakoterikoksen, törkeän pakoterikoksen ja tuottamuksellisen pakoterikoksen johdosta tuomittavaa yhteissakkoa. Valiokunta puoltaa tätä säntelytapaa ottaen huomioon sen seikan, että oikeusministeriössä on käynnissä yhteissakon enimmäismäärää koskevan säntelyn laajempikin tarkastelu. Valiokunta pitää tällaista laajempaa tarkastelua aiheellisena, sillä vastaavia yhteissakovelvoitteita sisältyy muihinkin unionissa viime vuosina neuvoteltuihin instrumentteihin.

Arvoisa puhemies! Eiköhän tämä tästä asiasta riitä. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. — Kiitokset.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 202/2024 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.